

Možnost 170

© Sh 2026

Není to komfortní

jaro 2026
(Sh)

Obsah: (Část 1)	
Čím dál tím zřetelnější	3
Co můžeme očekávat	5
Není to nic	6
Zpívám si	7
Máte pud sebezáchovy?	11
(Část 2)	
Cesta na Chříč	13
Škodiči (komfort?)	
(Část 3)	
Věci, které mají přijít	19
Sluníčko zapadá za hory	20
Spěchám	21
příloha	
Samuel, Sokrates a já	23

ČÁST 1 – DISKOMFORT

Je to čím dál tím zřetelnější. Žít samo o sobě je nekomfortní.
(Přestal jsem bojovat s časem, uznal jsem porážku.)

Méně je někdy více
Ale ještě méně je málo

Proč se snažíme vytvářet celky?
Sami jsme neúplní
Jak je nepohodlné si to přiznat

To jsou mi výhledy!

Co můžeme očekávat? Na co se ptát?
Kdy to nabere konec.

Jako by komfort přinášelo klamavé světlo na konci tunelu.

Kde jste, všichni vy skvělí prognostici?

Není to nic nesnesitelného, ale je to svým způsobem utrpení. Utrpení ze ztráty samozřejmé jistoty, jistoty samozřejmosti. Utrpení? Stav, ve kterém jsme ve značném diskomfortu. Dá se to vydržet a lépe by se to dalo vydržet, kdybychom věděli, že to v dohledné době skončí, že se to změní, že to přestane. Ale tak se to nejeví.

Že to není utrpení nesnesitelné? Ale nenechává nás to na pokoji. Vždycky byl náš svět tak trochu černobílý, dalo se v něm orientovat – a to se teď rozpadlo. Ne – svět se nestal nějak výrazněji barevným, jen nevíme, na čem jsme, a svět se podobá strakaté krávi, která bloumá, neví kam, sama ztracená v nejistotě úzkostlivě bučí...

Zpívám si

Ántré:

Tři následující popěvky si občas zpívám. V duchu, když hrozí, že by mě někdo mohl slyšet, a když jsem sám, tak lehkým polohlasem. S radostí, bavím se přitom.

Dají se zpívat kdykoli – po přečtení ranních zpráv, po setkání s nějakým dobroserem i s někým, kdo dobrosery nesnáší a ví, jak to je. A po setkání s kýmkoli, kdo ví, co by ostatní měli dělat.

Zpívám si s chutí a měním popěvek podle nálady.

Vřele doporučuji, zlepšuje to psychickou odolnost a působí to téměř tak očištně, jako zpověď. Čtenáře jistě napadne, že místo hlásky „há“ občas zpívám „hovna“. (Ale ne vždy, jen vím, že můžu.)

Kdo ze čtenářů si nerad zpívá nebo se bojí toho „há“, může snadno následující dvě stránky přeskočit.

Há – Há – Há –

H. /3x/

H. /2x/ sere se to, sere se to

H. /3x/

H. /2x/ já se z toho nepodělám

H. /3x/

H. /2x/ H patří do kompostu

H. /3x/

Snad vyrostete co zaseju

H. /3x/

H. /3x/

Snad vyrostete co zaseju

Ad libidum

H. /3x/

H. /3x/

Po téhle vládě jsem netoužil

H. /3x/

H. /3x/

Po minulé se mi nestýská

H. /3x/

H. /3x/
S králem by to nebylo lepší
H. /3x/
H. /3x/
Do kompostu, do kompostu

H. /3x/
H. /3x/
Losnu nebo Mažňáka
H. /3x/
H. /3x/
Putnu nebo Trapáka
H. /3x/
H. /3x/
Číňana i slamáka
Nic z toho mne neláká
H. /3x/
H. /3x/

Kdo bude plakat na hrobě
Zasrané době
Rada – první a snad poslední

Zvykli jsme si sledovat dění u nás i ve světě.

Události a komentáře.

Zvykli jsme si. Na to a ono si děláme názor a baví nás svůj pohled na svět porovnávat s druhými.

Je na čase s tím přestat.

Proč?

Skutečnost se utrhla od schémat. Utekla z našeho dosahu.

My už dlouho žijeme ve schématech. Nevíme víc, než víme.

A snažíme se o tom nevědět.

Máte pud sebezáchovy?

Tak raděj sledujte zimní olympijské hry, každý lyžař má svou dráhu – něco je věc branek, ty jsou dané, ale to podstatné je věc volby, postoje.

Dělám to taky tak.

A přitom se bavím: sleduji tváře těch skvělých, nejrychlejších borců a pružných bab. Přiznávám, u těch bab si všímám i toho, co odhalují přiléhavé kombinézy.

ČÁST 2 – ŽÍT S DISKOMFORTEM

Cesta na Chříč aneb jak jsem jel stavět zeď

Je to fakt hodně nekomfortní. Jedu na motorce už desítky kilometrů a desítky kilometrů mám před sebou, stmívá se a začalo pršet. Blbý. Bez řešení. On štítek na helmě nemá stěrač, a když je samá kapka, moc přes něj vidět není. Vrchol ale je, když jede naproti auto a člověk na motorce jede do oslnivé záře – kromě ní vidí hounou. Nedá se to říci jinak, protože co znamená, že je to hodně nekomfortní? Že se člověk pohybuje velkou rychlostí a neví kam? Slovo komfortní znamená něco jen pro ty, kdo vždycky ví, jak se dostat do pohodlné pozice, kdy „nic nehrozí“ a vlastně se nic neděje. Třeba tím, že zmáčknou příslušné tlačítko, „esc“ nebo „del“. Ale já mám před sebou jen mokrou silnici, další desítky kilometrů, a tak zvedám štítek a vím jedině: příští hodina bude hodně nekomfortní, protože je zima, tak 4°, oči bolí, protože do nich bijí kapky, a jedinou alternativou je jet poslepu. Jen na okraj, teplo mi fakt není, a tak raděj pořád zkouším, jestli se mi ještě hýbou prsty na brzdě a spojce, ještě se hýbou, jen nevím jak rychle. Abych se vyhnul spoustě protijedoucích aut, jedu „zadem“, ale o to spíš se může stát, že na silnici vyběhne srnka, daněla a nebo, nedej Bůh, člověka z motorky sundá nějaký kanec.

A jak tak jedu s přimhouřenýma očima tak čtyřicítkou, připadám si jak ve snu, brzdím: na silnici stádo ovcí, které někomu utekly; malé jehňátko dál stojí na silnici, otáčí se ke mně a bečí. Je to na palici, a já blbec ještě přemýšlím, jestli nemám zastavit v nejbližší vesnici a říct to někomu, kdo by je zahnal zpátky do ohrady, kam patří. Není mi tak nekomfortně, abych přestal přemýšlet o tom, že věci mají být tak, jak mají být.

A já? Patřím za řídítka motocyklu, na jeho mokré sedlo, jedu, teď zrovna tmou a deštěm, napůl naslepo, motorka dosvítí tak 25 metrů žhnoucími kapkami. Ještě dvacet kilometrů, voda protéká mým skafandrem a vlastně mě tak trochu hřeje, že vím o svém utrpení a o tom, že hned tak neskočí.

Měl bych dobrý nápad, aby si každý vyzkoušel pěkných pár desítek kilometrů nekomfortu, ve kterých člověku po zmrzlé hubě teče voda, vidí prd a ví, že čím pojede pomaleji, tím to bude delší. Není to přání nějak zlomyslné, fakt, přál bych každému tu zkušenost, je to zkušenost o tom, co je to „mít něčeho plný zuby“. Právě teď toho plný zuby mám.

Už jsem úplně ztuhlý, jak se nehýbu, schoulený, mokrý, v křeči. Trochu se klepu a vím, že ztrácím soustředění, ale nechci zastavit a rozhýbat se, vím, co by obnášelo si pak znovu sednout do té louže na sedle. Napadá mi, jestli to vše není jen blbý sen, zkusím zabrzdit – a setrvačnost, co cítím v opření do řidítek, se mi fakt nezdá.

A přitom vím o svém v jistém smyslu výsadním postavení, resp. posezení. Výsadním, ale asi ne záviděníhodným. A není na tom nic škodolibého, že bych přál každému, aby měl tuhle zkušenost, je to daleko drsnější, než když jsem kdysi spal v dekáči na sněhu v arktickém mrazu, toužil jsem po tom, abych se dočkal rána, a každou chvíli jsem se budil a třel si dlaně mezi kolena – to jsem mohl alespoň na chvíli propadat do spánku – ale teď je to na mně, jestli skončím v příkopu nebo někde ve stromě, nesmím ztratit pozornost, hýbu alespoň rameny.

Voda v očích tlačí, klepu se a nevím, jestli se mám radovat, že už je to jen deset kilometrů, desítky minut, kdy každá vteřina je věčnost nebo mne na věčnost může poslat. A tohle je důležité poselství toho všeho nekomfortu: Tohle je život. Docela drsně to vím Vám to někdo musí říct, napsat.

Škodiči

Setkal jsem se s lidmi, kteří v mnoha ohledech škodili. Ne nějak moc, ale o to soustavněji. Nedá se říci, že by škodili systematicky, to by se dalo odblokovat, nedá se ani říci, že by ve svém škodičství byli nějak vynalézaví. Škodili záludně – tam, kde to nikdo nečekal, kde nepředpokládal, že by se měl bránit. Škodili a škodí tak nějak „mimořádně“, protože to k nim patří. Proč škodí? Myslím, že jsem na to přišel: patří k nim prosakující odpor k tomu, co je tak, jak má být.

Nechtěl jsem zatěžovat svojí útlou knížku Konflikt těmito lidmi, ale tento pidičláneček jim věnuji, samozřejmě si užiju příslušné opovržení, které k těmto lidem cítím.

Pokud se mi znovu a znovu ukazuje takový škůdce, a bez ohledu na to, jestli škodí přímo mně nebo někomu jinému, je to pro mne dost dobrý důvod jít s ním do konfliktu. Škůdci totiž často spoléhají na to, že se jejich mírně dávkovaný jed v běhu věcí ztratí, že nikomu nestojí za to se mu věnovat. Jsou přeci (jinak) velmi společenští a někdy i obětaví! Ale ten jed se neztrácí, působí. A já si všiml, že se aktivují právě tam, kde se setkají s něčím jinošským. S něčím, co se jim vymyká, co nemají pod kontrolou. Škodiči jako by byli součástí jakéhokoli mainstreamu – jsou to oni, „nahánějí ovečky do stáda“ a nenápadně je trestají, když se nezařazují dostatečně. Vyžadují konformitu, přitom občas „seknou“ drápem tam či onam. Preventivně.

V té souvislosti jsem si uvědomil, že škodiči se vždycky zaštiťují tím, co je přeci samozřejmé, tím, co je běžné, nic se podle nich neví tak horké, vždy se dá hledat nějaká střední cesta. Budí dojem, že „pečují o stádo“, za to mají ve svém okolí oporu, a nejvíc je budou hájit právě ti, kterým před chvílí nějak zákeřně uškodili. „Vždyť to nic není!“ Já jsem škodiče nijak nevyhledával, ale pokud se ocitli v mé blízkosti, nikdy jsem se s nimi nemazal.

A spěl bych k závěru: pokud by sis, milý čtenáři, myslel, že tento článek patří do kapitoly Diskomfort, mám pro tebe jednu radu: nezabývej se tím, že občasný konflikt někdy bolí. Ale je cestou z diskomfortu, který způsobují škodiči. Pojmenování je cestou z diskomfortu ve vztazích s druhými, z přetvářky, z nepravdy, se kterou by se člověk neměl smířovat.

ČÁST 3 KOMFORT

Věci, které mají přijít,
vstoupit na světlo světa, čekají na správné místo, na správný čas, na správné
rozpoložení. Čekají na vyprázdnění toho, kdo jim má na svě pomoci.
To on se jim v sobě otevírá.

Jó, jsem často tím, kdo je prostředníkem.
Ale jak těžké je to období „předtím“.
Kdybych alespoň byl obtěžkán, jako rodička před porodem.
Ale ta nelehká prázdnota, udržet v ní místo pro to, co přichází,
nezaplnit to balastem...

Sluníčko zapadá za hory
Pasáci pečou brambory.

Jasná podzimní atmosféra brzkého západu slunce (právě teď zapadá stejně jako na konci září),

Kouř z blbě hořící natě a proutí se válí v soumraku. Ti, co se tísňí u ohýnku, se těší na to, až v prstech rozmáčknou žhavou zuhelnatělou bramboru, ucítí stoupající páru a se spálenými prsty a rty budou mezi ruby drtit tu skřípající černou křustu a měkký, žhavý kousek žlutavé slasti.

Dovedu si představit, že nic z této atmosféry vůbec nezajímá ty, pro které je pasení dobytka nebo hus každodenní povinností. Ale mne zajímá.

Třeba si řeknete, že je to jen poetické blábolení někoho, kdo nikdy husy nepásl, nějaká dětská vzpomínka, kterou bych měl probrat se svým psychoterapeutem ... Pravda, nejsem pasáčkem, nemám psychoterapeuta. Ale někdo to tak musel vnímat, když po něm zůstala ta jednoduchá a přitom poetická písnička. Jo – kdybych uměl takové skládat!

Spěchám
Za sebou vše nechám
Spěchám
Kam spěchám, se neptám
Spěchám, abych už tam byl

Čekám
Vrtnul bych se někam
Čekám
Na co čekám, se neptám
Spěchám, čas čekání mi zbyl

Kde kdo se vyzná
Co je pestík a blizna
Já marně se postím
Furt nevím co s tím

PŘÍLOHA

(V číselném, matematicky abstraktním světě jsme jak za mřížemi.)

V chystané knize Samuel, Sokrates a já říká Sokrates zhruba toto:

Čtyřstěn je těleso, které má pro každého člověka i pro každého boha trojúhelníkové stěny, šestistěn čtvercové a dvanáctistěn pětiúhelníkové. Jsou skutečnosti, které se týkají každého, a myslím, že na nich nemůže nic změnit ani Athéna ani Afrodita. Čili dá se nesporně říci i obráceně, že plošné obrazce se právě třemi, čtyřmi a pěti pravidelnými stranami, skládáme-li z nich těleso, vytváří čtyřstěn, šestistěn a dvanáctistěn.

Rozumím tomu, že se o světě dá říci leccos, co nelze zpochybnit. Otázkou ale je, jak mluvit o tom, co není výsledkem počítání a měření, ale co je přiměřené v jednání.

A Sokrates pak jen tak bokem, jen pro mne dodává:

Možná právě zde je počátek mých tázání po tom, co je v jaké situaci přiměřené, co ji překračuje. I ty sám, Josefe, jsi mi to již připomněl.

Ukážu ti to na příkladu šestiúhelníka: z šestiúhelníků, ať děláš, co děláš, prý sestaviš jen plochu. Šestiúhelníky podle mnohých uzavírají to, co předchozí obrazce otevírají. Možnost vymezovat prostor. Někteří mí učitelé tvrdili, že pravidelné

šestiúhelníky vytváří rovinu a dělí svět na dvě poloviny. Ale já viděl šestiúhelníky jako hladinu moře a viděl jsem, že na hladině šestiúhelníků mohou vzniknout vlny. A někdy i bláznivé.

Škoda, že právě tohle Platon nezapsal, že v tomhle se nepoučil.

Včely, ty jsou vychované kasárensky, ty to vědí. Kdyby bylo podle nich, tak šestiúhelníky pláští pokrývají celou zemi. Tak jako GPS.

Ale já jsem jinoch, ne včela. A vím svý: žádnou rovinu k dispozici nemáme, rovina je abstrakt. To, co považujeme za rovinu, vždycky pulsuje. Díky Bohu.

Ne, tohle nejsou citace z knihy „Samuel, Sokrates a já“, to jen jeden z možnostních textů vznikl paralelně s touto knihou. Samozřejmě jí doporučujeme čtenářům Možnosti, jak jinak.

A o čem je tato kniha, jak souvisí s předchozími stránkami?

Když se ti dva setkají, nemají z toho žádnou radost, lepší je na tom Sokrates, protože je rád, že už ho nebolí hlava. Samuel, který si ani nepamatuje, jak zemřel, je na tom hůř. Očekával přinejlepším setkání s Eliášem, Mojžíšem, bral by i jiné proroky, ale má k dispozici jen Sokrata a jako Josef se mu nabídne nikoli Josef Egyptský, ale já.

Jak to dopadne? Na to se ptají ti, kdo to maskují jinou formou otázky: prý je zajímavá, jako to skončí. Jenže pro tyhle dva už to nějak skončilo, a přesto jsou součástí nějakého trvání, a to trvání je zajímavá – a snaží se porozumět sami sobě i tomu druhému, a není to zas tak jednoduché. Doporučuji ke čtení – a upozorňuji, ti, kteří čtou od konce, se toho zas tak moc nedozví.

Jo – a to trvání, vážně, dost zajímavá i mne. A někdy souvisí i s pocitem značného nekomfortu.

Samuel, Sokrates a já – útlá knížečka jednoho rozhovoru, ve které většinou mluví jen ti dva – právě proto přináším ukázkou toho, kde se do hovoru více zapojují i já.

Sokr:

A nebo to vsutku bylo nepatrné proto, že by bylo nepatřičné? Vždycky jsem se ptal, co je patřičné a co nepatřičné, a nyní vidím, že je významné i to, co je patrné a nepatrné. Patrné před nás klade otázku patřičnosti, nepatrné nikoli.

J:

Sokrate, ohromuješ mne, jsi na začátku přemýšlení o tom, co je to limita, to je pro mne velmi zajímavé. Vůbec nevím, jak to zaznamenám. Doposud jsem se rozdílem mezi patrným a nepatrným nezabýval, nebo jsem se tím zabýval zcela jinak. Zabýval jsem se především tím, co je pozoruhodné, ale tomu, co je pozoruhodné, chybí protiklad. Ale to promyslím později, na to musím být sám. Ano, cokoli je zanedbáním, chápu jako chybu. A zdá se mi, že není správné spojit tato dvě slova – zanedbání a hodnocení – do podoby „zanedbání hodné“. Snad „ne-hodné“?

Sam:

A kdy se tím budeš zabývat? Až umřeš?

J:

Ne, až si přečtu, co jsem zaznamenal.

Sokrate, to, cos říkal o patrném a nepatrném, mne oslovilo. Vyslovils to tak samozřejmě, aniž bys používal Platonovy abstraktní konstrukce odtržené od světa.

Sokr:

Tím, co je patrné, se máme zabývat, protože se skrze ně zpravidla něco ohlašuje a neměli bychom to zaplašit, souvisí to i se zřetelným a nezřetelným. Teď je pro mne zvláštní, že nevnímám nic nezřetelného, ale přesto si uchovávám zkušenost toho, jak se z nezřetelného stává zřetelné. A i tady se mi věci projasňují, ale ne že by vyvstávaly z nezřetelnosti. Zvláštní.

Sam:

A kde jsme se tedy setkali, když jsi neumřel? A pro koho budeš tento rozhovor zaznamenávat?

J:

Myslím si, že jsme se setkali v dění, které je neseno rozhovorem – to se nedá vztáhnout k nějakému místu. Vztahuje se to k trvání.

Sokr:

Ano, myslím si, že v myšlení a kladení otázek na místu nezáleží a stejně tak to platí i o setkání, ačkoli si mnozí myslí něco jiného.

Josefe, vždy mne zajímala pravá míra v jednání, přiměřenost, není většího tématu. A tebe se chci zeptat na to, co mi dlouho leží v hlavě. Celý život se ptám, jak je to, že o tom, co je to pravá míra, nějak vím, poznám, co pravou mírou není, ale nevím přitom, podle čeho pravou míru, přiměřenost jednání hledat. Jak to, že lidé vědí, co je nesprávné, i když marně hledají to, co je v dané situaci to pravé. Pravá míra a přiměřenost – jsou to podobná a přitom tak různá témata, různé otázky...

J:

Ano, ale než se začneme zabývat pravou mírou a přiměřeností, ještě šířeji odpovím Samuelovi: dobře víš, Samueli, jak jsou lidé stvořeními tvrdé šíje a jak těžké je k nim mluvit, protože naslouchají jen tomu, co chtějí slyšet.

A už vůbec nechtějí naslouchat hlasům, které jim říkají, že je cosi překračuje. Kdo naslouchá tomu, co jej překračuje, může na ostatní mluvit sebevíc a sebelépe, ale bývá to marné. Jejich uši se neotevřou, tvůj hlas k nim ve světě nepronikne tak, jako k nim nepronikne hlas výzvy toho, co je překračuje. Dokud jim uši neotevře nějaký náraz světa. Napíšu to, co budu považovat za správné, a otevřu druhým možnost číst, naslouchat. Víc není na mně.

Sam:

A co ty sám, čím se řídíš ve svém jednání? Čemu nasloucháš?

J:

Dělám to, k čemu jsem veden. Nejsem jako Sokratovi žáci, nehledám formy myšlení, které by se daly v myšlení o světě použít kdykoli a kýmkoli a skrze které by šlo napravit svět. Svědčím o tom, že lze o světě mluvit s druhými a snad právě tím lze svět prosvětlovat, otevírat, v tom jsem blízký Sokratovi. Ptám se, jak lidé rozumí tomu, co je dobré a správné, co je přínosné a užitečné. Co z toho je spojuje a co rozděluje. A říkám, že je dobré hledat to, co má být.

Sokr:

Tedy se snažíš nalézt odpověď na podobnou otázku jako já: co je přiměřené a nepřiměřené, co je správná míra v jednání? Ale znovu, neodpověděl mi: čím se přitom řídíš? Jak poznáš nesprávné, když neznáme to, co je správné vzhledem k otevřené budoucnosti? Jak hledáš přiměřenost jednání?

J:

Sokrate, lidé až příliš propadli měření a snaží se měřit i neměřitelné; slovo přiměřenost by málokdo chápal ve významu, v jakém ho používáš ty. Jistě, přemýšlím o

přiměřenosti, ale ne takové, která by se dala zachytit nějakým poměřováním. Proto se také zdržuji mluvení o správné míře věcí. Mnoho lidí si myslí, že správnou míru najdou nebo ustaví dohodou mocných a pak už ji půjde spolehlivě používat. Ale správná míra a přiměřenost je podle mne vždy otázkou v každé nové situaci. Ptám se na to, co je dobré a správné, co je náležité, takové, jaké to má být. Co v dané situaci je patřičné a nepatřičné.

Sam:

Já mezi dobrým a správným vidím rozdíl, už jsem mluvil o tom, že jsem jako soudce musel rozhodnout správně, ale nebylo v tom mnohdy nic dobrého. Lidé nerozumí tomu, co je dobré, nedovedou to mnohdy rozpoznat, myslí si, že je dobré to, co je dobré pro ně samé. Pro toho nebo onoho. A proto vztahují spravedlnost jen na sebe a své představy. Ale dobré je to, co je dobré v Hospodinových očích.

Sokr:

Ano, pro mnohé je dobré to, co je spojeno s přízní osudu, pro nás je to spojeno s přízní bohů. Ale nemýlím-li se, je to něco jiného, než co je dobré v očích tvého boha. Ale co je pak správné? Josefe, říkáš náležité, patřičné, při hledání přiměřenosti tedy také odkazuješ na nějaký stav, ve kterém dochází k naplnění, k plnosti. Na přiměřeném oceňuji, že je to jen aktuální hodnocení, že toto slovo vylučuje stav, ve kterém se dochází k čemusi definitivnímu, k uzavření toho, co se děje.

Sam:

Pokud já rozumím Josefově patřičnosti, pak se tu každé jednání uzavírá tak, že je jasně dané. A jasně dané je i konečné hodnocení každého jednání. Dobré je to, co je dobré v očích Hospodinových, tady není podle mne sporu. A myslím si, že správné může být i to, co člověk dělá, když neví a nemůže vědět, jak by se na jeho jednání díval Hospodin. Myslím, že správné je takové jednání, které člověk hledá, když se ptá, jak jednat. Ví, že je to jen na něm a jeho odpovědnosti. Zajímavé je, že o tomhle jsem nikdy nepřemýšlel a vím to až teď, když to říkám.

Sokr:

Blížíme se k sobě v pohledu na tuto věc, Samueli. Mluvíš podobně jako já, míra věcí je někdy mimo lidský dosah a jindy je věcí člověka samého. Správně naladěný nástroj je naladěný dobře, protože všem, kdo umí naslouchat nástroji, zní dobře. Ale já ho ladím podle svého sluchu, a pokud se mi to povede, naladím ho tak, že to líbezně zní i tvému Hospodinu? Myslím, že ano. Myslím, že správné je to tak, že nemohu očekávat, že mi nástroj naladí Hospodin. Naladěnost je správná míra věcí. A mně jde o to, jak chápat naladěnost v jednání.

J:

Jestli tvé řeči rozumím, pak musím slyšet ve světě a ladit nástroj ve světě. Nejen tak,

abych vždy naslouchal jen Hospodinu. To odpovídá mé zkušenosti – vztahuji se k nástroji a světu. A musím jednat tak, abych byl sám dobře naladěným nástrojem?

Sam:

Ke světu? Pořád používáš slovo svět, ale cítím, že mu rozumíme každý jinak. Svět jako celek je podle mne celek toho, co bylo stvořeno, a co se od stvoření projevuje v dění. Vztahuji se ke stvoření jako k základu a k dění, které z tohoto základu vychází. Ze stvoření samého vyplývá možnost správného a špatného, přiměřeného a nepřiměřeného. V takto chápaném světě lze správné hledat, protože Hospodin do běhu světa zasahuje a proto mnoho věcí ve světě je ze své povahy dobré.

A opravdu se shodují se Sokratem v tom, že i správné v jednání lze hledat, na správné jednání bychom se měli ptát, i když nás Bůh nevede. Správně jsem odsoudil zločince k ukamenování, ale není v tom nic dobrého.

A hlavně se tím neřeší problém zla, které ten zločinec napáchal. ...

A JEŠTĚ JEDEN ÚTRŽEK

Sam:

Prostý fakt, že někdo nechodí ve světle Hospodinově, neznamená jen, že dělá chyby, ty dělá i ten, kdo ve světle Hospodinově chodí. Možná v mnoha ohledech jedná správně,

ale namísto toho, aby se snažil hledat to, co je dobré, dělá to, o čem může vědět, že je to ze své povahy zlé. Myslí si, že to Hospodin nevidí, že na tom nezáleží. Jenže jeho jednání tak vzbuzuje u Hospodina hněv, hnuší se mu, a pláč těch, kdo jsou postiženi takto projeveným zlem, doléhá k uším Hospodinovým.

Sokr:

Jisté je, že mnohé pohromy si na sebe lidé přivolávají tím, že se nevystříhají zlého jednání. O tom, že je třeba se zabývat zlem, jsme již mluvili a jistě se k tomu vrátíme. Ale držme se ještě chvíli tématu dobrého. Podle mne dobré nějak souvisí s tím, co je různé. Jak jinak by mohlo jako dobré chutnat rozdílné víno? Jenže jde o to zkoumat rozdíly ve vínech? Nebo je základem, že pro každého je dobré něco jiného? Nedá se odpovědět jednoznačně, je třeba se ptát jinak. Vinař možná sklízel víno v pravý čas, měl správné sudy, nikde nic nezanedbal. Ale to je tak vše, co lze říci o vínu v souvislosti se správností. Ale každé víno vyrostlo někde jinde, je jiné a každý člověk je jiný. Jak by bylo možné jeho dobrot posoudit tak, aby to vzali jako bernou minci všichni, kdo by ho ochutnali?

J:

Takže podle tebe, Sokrate, je dobré to, co je právě takové, jaké to má být, ale nedá se to nikdy zachytit a porovnat s jiným? Nesměřuješ tam, co tvůj žák Platon? Není pak aktuálně dobré jen odleskem čehosi mimo svět, který se děje?

Sokr:

Podle mne dobré pocítujeme jako naplnění, ale nejen naplnění míry. Spíš naplnění toho, co je, jak má být. Dobré je to, co se snoubí, v čem dochází k souznění. Dobré není věcí soudu, úsudku. Dobré je to naopak ve své povaze veskrze světské, prožívané v souladu. Proto jsem mluvil o naladěnosti a v případě dobrého o sladěnosti.

Sam:

Ale to se týká i soudu. Mojžíš byl soudce, který soudil podle hlasu Hospodina, přicházely za ním se svými spory zástupy lidí. Na radu svého tchána ustanovil starší z lidu a ponechal si k rozsouzení jen závažné věci. Soudil jsem a ptal jsem se, podle čeho soudit, když mne v tom či onom případě Hospodin nijak nevede a moje souzení bylo proto velmi obtížné.

A pochopil jsem, že dobré nalezneme nejspíš právě v tom či onom případě tak, že se nám samo dobré nabídne. Pocítíme ho. Uslyšíme ho jako Sokratovu naladěnost, soulad.

Samuel se trochu zachmuřil.

Mí předkové hledali formy toho, jak jednat, vytvářeli další a další předpisy platné pro všechny, aby se dalo správně soudit a neptat se přitom, co je dobré. V mnoha případech se tím soudce může řídit, ale pak narazí na to, cos říkal ty, Sokrate, žádné předpisy a žádná stejnost nemůže vést k dobrému, když před námi stojí něco jedinečného.